

його кандидатури, знаючи його настрої. З приводу його кандидатури я чув від когось, від кого згадати не можу, що Ів[ан] ОГІЄНКО, колишній ректор Кам'янецького Університету, що зараз перебуває у Варшаві, в закордонній пресі писав про кандидатуру ОКСЮКА вже після наради 1926 р., що винесла осуд вчинкам мітр. В. ЛИПКІВСЬКОГО, ОГІЄНКО висловлював думку, що коли мітр. В. ЛИПКІВСЬКИЙ не зможе залишитись на мітрополітанстві, то його з успіхом замінити може ОКСЮК, який з боку богословської ерудиції стоїть вище за ЛИПКІВСЬКОГО і як людина лояльна і тактовна не викликати, як ЛИПКІВСЬКИЙ, утруднень в стосунках з державною Владою, ОГІЄНКО писав про ОКСЮКА, як знаного йому професора богослов[ського] факультету Кам'янецького університету. За ОКСЮКОМ я визнаю і в приватних стосунках певну лояльність. Мої приватні розмови на взагалі рідких побаченнях з ОКСЮКОМ не виходили за коло суто церковних справ.

5. На питання, чи давав я раду кому небудь з єпископів відправити поминання Петлюри на панихиді по Ів. Франкові з приводу десятиліття смерті останнього, відповідаю. Твердо знаю, що я нікому з єпископів не давав поради поминати Петлюру в тій чи іншій формі, як і на панихиді по Ів. Франкові. Не пригадую, щоб я говорив кому небудь з єпископів і про те, що, на мою думку, церква не повинна служити прилюдної панихиди по Петлюрі, бо він не був церковним діячем, і разом з тим, що церква не забороняє приватно, індивідуально молитись за Петлюру, як і за кожного грішного християнина.

Володимир Чехівський

ДОПИТАВ: /Джавахов/

*ГДА СБ України, ф. 6, спр. № 67098, т. 46, арк. 27–32.
Оригінал. Машинопис.*

№ 144

Протокол допиту Володимира Чехівського від 18 жовтня 1929 р.

1929 р. Х–18, я, нижчепідписаний, показав:

1. Про характер зібрання у К. Ів. ТОВКАЧА в червні 1926 р. в Полтаві, свідчу додатково. Як я показав раніш, в свідченні про Ю. ЖЕВЧЕНКА, я і мітр. В. ЛИПКІВСЬКИЙ прибули в Полтаву на заклик соборної парахвії для участі в урочистій відправі.

Відомий церковний діяч К. ТОВКАЧ закликав мітр. В. ЛИПКІВСЬКОГО, еп. Ю. ЖЕВЧЕНКА і мене до себе на вечерю. Ми прибули. На вечері були ще один чи два з місцевих діячів, фамілій їх я не знав, Вертаючись від К. ТОВКАЧА я питаю прізвища тих, хто був, мені їх назвав Ю. ЖЕВЧЕНКО, але я не занотував їх і зараз не пригадую. Чи був один з них ЩЕПОТЬСВ з твердістю не пригадую.

Мітр. В. ЛИПКІВСЬКИЙ і я вертались з Харкова після провалу делегації ВПЦР. Бесіда природно торкнулась результатів делегації та стану церкви в той час. Мітр. В. ЛИПКІВСЬКИЙ і я поділились своїми переживаннями в делегації. Мітр. В. ЛИПКІВСЬКИЙ розповів про делегацію, висловив гадку, що далі треба буде утримуватись від яких небудь заходів і вичікувати. Я, оповідаючи про делегацію, казав, що ВПЦР і делегація своєю тактикою довели до стану безвихідности. К. ТОВКАЧ висловив ту думку, що й раніш у нього була, а саме, що ВПЦР повинна відійти у відставку, скласти свої уповноваження, передавши справи ієрархії. Ю. ЖЕВЧЕНКО сподівався, що церква знайде ініціативу, вихід зі стану тогочасного. Бесіда вся пройшла в межах церковних лише вражінь, переживань, спостерігань, ніякої участі в бесіді якого небудь громадського угруповання не було. Бесіда не була сполучена і з якими небудь впливами «СВУ». В червні 1926 р. «СВУ» ще не могла утворити в Полтаві свого оточення і впливу, бо ще й осередок «СВУ» не був організований. Я не переводив в Полтаві ніяких завдань «СВУ». Я не пригадую точно, коли відбулась перша нарада «СВУ» й коли припустити, що вона була в кінці червня, тоді відпадає зовсім можливість мови про поєднання «СВУ» з бесідою у К. ТОВКАЧА.

2. Подорож моя у 1925 р. до Глухова відбулася так. Глухівська церква закликала архієп. Ів. ПАВЛОВСЬКОГО з Чернигова і мене. Архієп. Ів. ПАВЛОВСЬКИЙ відвідав парахвії, провадив організаційну справу, відправив єпископські служби, проповідував. Я дав ряд церковних бесід в соборному храмі для церковної людности, взагалі і зокрема для духовництва, що прибуло тоді до Глухова. Підчас нашого пробування в Глухові відбулися засідання Глухівськ[ої] Церковн[ої] Ради, на яких з участю архієп. Ів. ПАВЛОВСЬКОГО вирішувалися організаційні справи і справи відношення священників до Церковної Ради і до благочинника місцевого. Приватних нарад не було. Були лише приватні завітання. Я з архієп. Ів. ПАВЛОВСЬКИМ на запросини відвідували парахвіян у їх родинях. Прізвищ їх не пригадую. Розмов громадського значення не залишилося в моїй уяві. На прохання церкви Ярославця я з Глухова, їдучи на Кролевецький вокзал, у неділю рано заїхав до Ярославцецької церкви. Проповідував в церкві. Після церкви зайшов на запрохання до учителя місцевого. В учителя за час мого перепочинку нікого не було, крім одного-двох парахвіян. Поки подали обід і потім до від'їзду на вокзал учитель і його знайомий парахвіянин оповідали мені історію подій 1917–1920 рр. в Ярославі. З їх слів ясно було, що Ярославець, велике дуже село, пережив оригінально революційну добу.

Ярославець має свій окремих уряд, свою республіку, своє військо, зброю, скарбницю, типографію, навіть газету. Керували в цьому анархісти. Українська група в той час була значна, мала силу, але не була зв'язаною з українськими Київськими урядами і не виступала. Оповідали мої бесідники, що від

того часу залишається в селі українська течія, поєднана національними настроями, хоч ніякої організації або роботи не провадить. Я коротко переказав їм про причину загибелі Центр[альної] Ради і директорії, а власне про їх відступлення від одности з революційною пролетарською течією; казав, що в цей час треба подбати кожному про здійснення на практиці здобутків революції у всіх галузях життя, а особливо на селі — у культурно-освітній справі, а не бути байдужому, не опускатися під впливом інертності оточення. Про які небудь нелегальні заходи зовсім не говорилося, та й ні з тоном, ні з напрямом розмови не був би зв'язаний ухил від легальности. Після короткої розмови я від'їхав на вокзал до Кролевця. Фамілій учителя та його знайомих я не занотував і зараз не пригадую.

Володимир Чехівський

ДОПИТАВ: /ДЖАВАХІВ/

*ГДА СБ України, ф. 6, спр. № 67098, т. 46, арк. 43–45.
Оригінал. Машинопис.*

№ 145

Протокол допиту Володимира Чехівського від 9 листопада 1929 р.

1929 року XI–9 я нижчепідписаний показав:

Приношу цілковите, щире й повне каяття за всі мої провини перед Державною Радянською Владою. Я з 1926 р. належав до контр.революційної організації «Спілка Визволення України» і приймав участь в її роботі. Діяльність Спілки Визволення України визначалась в значній мірі її походженням. «СВУ» виникла з «Братства Української Державности». Коли 1919 р. на Україні повстає Радянська влада, частина української інтелігенції, що проїнялась націоналістичним світоглядом, зустріла Радянську Владу з упередженням, не сприймала політичного і соціального напрямку її і вирішила організуватись, щоб вести боротьбу за націоналістичну державність проти Радянської Влади в державі на Україні.

Було утворено організацію, що назвалась «Братство Української державности». Братство УД намітило програм держави буржуазно-демократичного характеру, завданням БУД було перетворення державного радянського ладу на буржуазний. Тактика визначалась у напрямі здобути впливу в окремих галузях громадського життя через осіб, окремих представників. До БУД належали: С. ЄФРЕМОВ, Й. ГЕРМАЙЗЕ, Л. СТАРИЦЬКА-ЧЕРНЯХІВСЬКА, В. ДУРДУКОВСЬКИЙ, ЛИНІЧЕНКО, БОЛОЗОВИЧ, СТЕБНИЦЬКИЙ, ДОРОШКЕВИЧ, А. НІКОВСЬКИЙ, ЛІТВИЦЬКИЙ, ЛОТОЦЬКИЙ Ол.,